

Národní shromáždění Republiky Československé

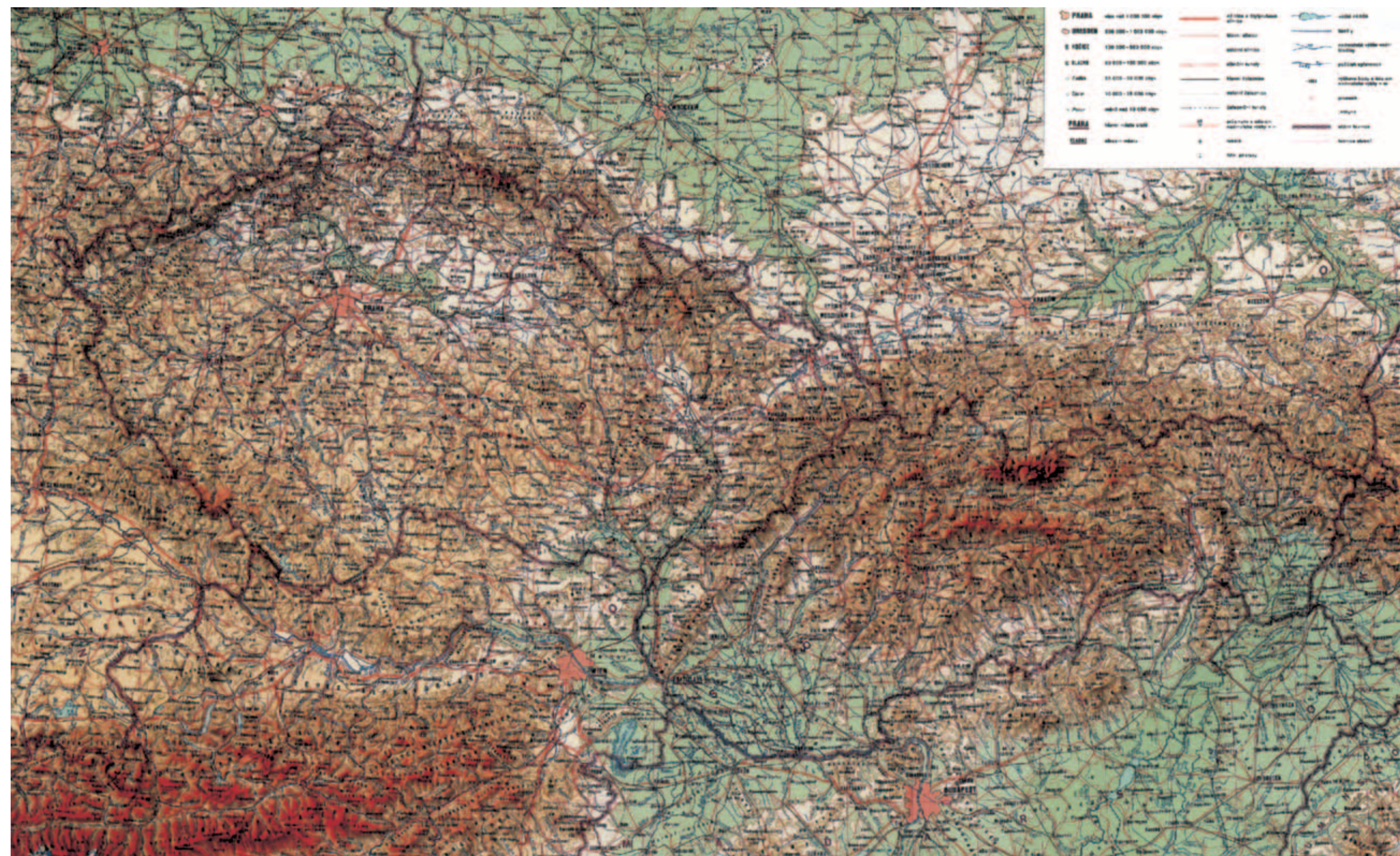

17. listopadu 1989 vypukly v ulicích Prahy události, které vedly k pádu komunistického režimu. Studentská demonstrace uspořádaná u příležitosti 50. výročí uzavření vysokých škol nacisty byla brutálně potlačena. Do ulic vyšly následně i starší generace, které ztratily toleranci k systému, jenž páchal násilí na jejich dětech. Sled stávek a událostí označovaný jako sametová revoluce vyústil v jednání komunistů se zástupci opozice. Předákům komunistické strany chyběla ochota a často i schopnosti jít do střetu s většinou společnosti. Podstatný vliv na situaci

Hradba štítů přehradila cestu studentům na Národní třídě

měla i atmosféra v okolních státech socialistického bloku, kde probíhaly demokratizační procesy. Komunistická strana ztratila vedoucí úlohu v zemi, kterou na čas přebralo české Občanské fórum a slovenská Verejnost proti násilí, jež ovlivnili složení nových vlád, obsadili prezidentský post svým kandidátem Václavem Havlem a dovedli zemi ke svobodným volbám v létě roku 1990.

1989

29. listopadu: Federální shromáždění přijalo ústavní zákon č. 135/1989 Sb., na jehož základě došlo k vypuštění výše zmíněného ústavního článku 4, který zakotvoval vedoucí úlohu komunistické strany.

28. prosince: Federální shromáždění přijalo ústavní zákon č. 183/1989 Sb., o volbě nových poslanců zákonodárných sborů, který umožnil kooptovat nové poslance Federálního shromáždění i obou národních rad poté, co na svůj mandát rezignovali mnozí exponenti komunistického režimu.

Ve Sněmovně lidu se uprázdnilo celkem 98 mandátů, které byly obsazeny k 30. lednu 1990 kooptovanými poslanci (např.: Václav Benda, Ján Langoš, Miroslav Macek, Martin Palouš, Bohumil Doležal či Ernest Valko). Ve Sněmovně národů došlo k uvolnění 70 mandátů, které byly obsazeny taktéž k 30. lednu 1990 novými poslanci (např. Miloš Zeman, Petr Pithart či Zdeněk Jičínský).

29. prosince: Ve Vladislavském sále Pražského hradu zvolili poslanci Federálního shromáždění nového prezidenta, kterým se stal Václav Havel. (To bylo umožněno přijetím ústavních zákonů č. 161, 182 a 184/1989 Sb.)

1990

27. února: Federální shromáždění přijalo dva ústavní zákony, které zásadně změnilu podobu parlamentu. Ústavní zákon č. 45/1990 Sb. zkrátil volební období Federálního shromáždění (původně mělo trvat až do r. 1991). Zároveň byl přijat ústavní zákon č. 46/1990 Sb., který zakotvil institut volného poslanceckého mandátu, vymezil neslučitelnost výkonu poslanceckého mandátu s výkonem jiných státních funkcí, snížil počet poslanců Sněmovny lidu na 150 a pozměnil text slibu poslance a člena vlády. Z hlediska vztahů mezi federálními a republikovými orgány byla zajímavá skutečnost, že tento zákon obsahoval také zmocnění pro obě národní rady přijmout k řešení některých vlastních záležitostí republik (např. určení státního znaku, státní hymny, počtu poslanců národních rad atd.) vlastní ústavní zákony.

29. března: V duchu počínajících národnostních rozepří přijalo Federální shromáždění ústavní zákon č. 81/1990 Sb., kterým byl změněn název státu na „Československá federativní republika“. Ovšem ani ne po měsíci účinnosti této normy byl přijat nový ústavní zákon č. 101/1990 Sb., který zakotvil název „Česká a Slovenská Federativní republika“.

8.–9. června: Proběhly parlamentní volby do obou komor Federálního shromáždění i do obou národních rad. Volby se konaly na základě obecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním podle zásady poměrného zastoupení v jednotlivých volebních krajích. Těch bylo v celé federaci 12, v České republice pak 8, podle hranic krajského územněsprávního uspořádání. Pro každý volební kraj byl určen počet nejvíce dosažitelných mandátů podle počtu tamějších voličů. Voliči vybírali v první řadě kandidátní listinu politické strany a dále měli možnost použít 4 preferenční hlasy, kterými ovlivnili postavení jimi podporovaného kandidáta na listině. Volby vyhrálo v českých zemích Občanské fórum (získalo ve Sněmovně lidu 68 mandátů, ve Sněmovně národů 50), na Slovensku zvítězilo hnutí Verejnost proti násilí (SL – 19 mandátů, SN – 33).

4. července: Prezidentem republiky opět zvolen Václav Havel.

20. července: V důsledku nutnosti profesionalizace činnosti parlamentu schválilo Federální shromáždění zákon č. 304/1990 Sb., který stanovil výši platu a dalších náhrad spojených s poslanceckým mandátem.

1991

9. ledna: Federální shromáždění schválilo ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod. Ta byla později recipována do právního řádu ČR.

27. února: Federální shromáždění schválilo ústavní zákon č. 91/1991 Sb., o Ústavním soudu ČSFR, který vyvíjel činnost od ledna 1992.

18. července: Federální shromáždění schválilo ústavní zákon č. 327/1991 Sb., o referendu. To mělo přispět k vyřešení vztahů mezi republikami. K jeho uskutečnění však nikdy nedošlo.

1992 – leden 1993

5.–6. června: Proběhly volby do obou komor federálního parlamentu i do obou národních rad. V českých zemích zvítězila Občanská demokratická strana, na Slovensku pak Hnutí za demokratické Slovensko.

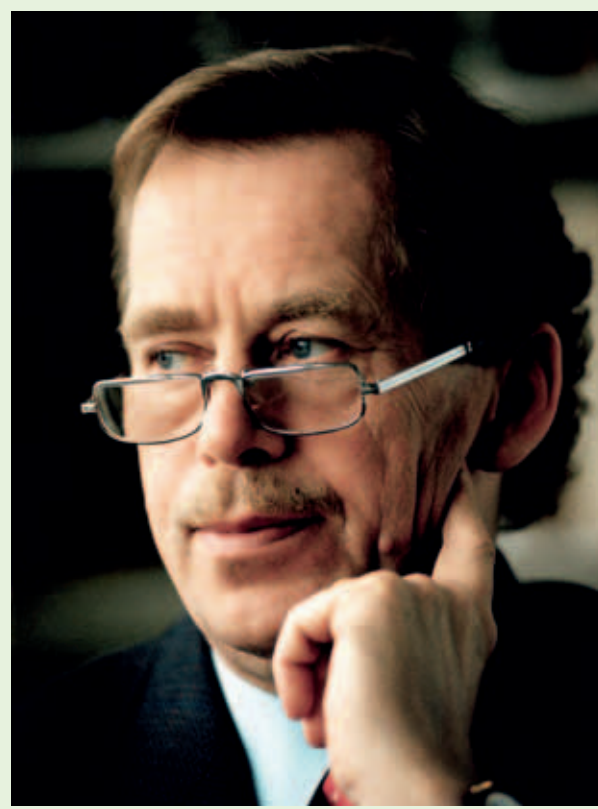
1. září: Slovenská národní rada schválila Ústavu Slovenské republiky, která prohlásila slovenské území za svrchovaný a suverénní stát.

25. listopadu: Federální shromáždění schválilo ústavní zákon č. 542/1992 Sb., o zániku České a Slovenské Federativní republiky. Ten spolu s ústavním zákonem č. 541/1992 Sb., o dělení majetku České a Slovenské Federativní republiky, vedl k pokojnému rozdělení federace na dva samostatné státy.

16. prosince: Česká národní rada schválila Ústavu České republiky (ústavní zákon č. 1/1993 Sb.).

1. ledna 1993: Vzniká Česká republika. Podle Ústavy, jež nabyla účinnosti k 1. 1. 1993, se Česká národní rada stala Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky, jejíž volební období trvalo podle ustanovení čl. 106 odst. 1 Ústavy do 6. června 1996. Podle téhož článku odst. 4 platil také jednací řád ČNR i pro Poslaneckou sněmovnu, a to až do této doby, než byl přijat vlastní zákon.

Václav Havel (nar. 5. 10. 1936)

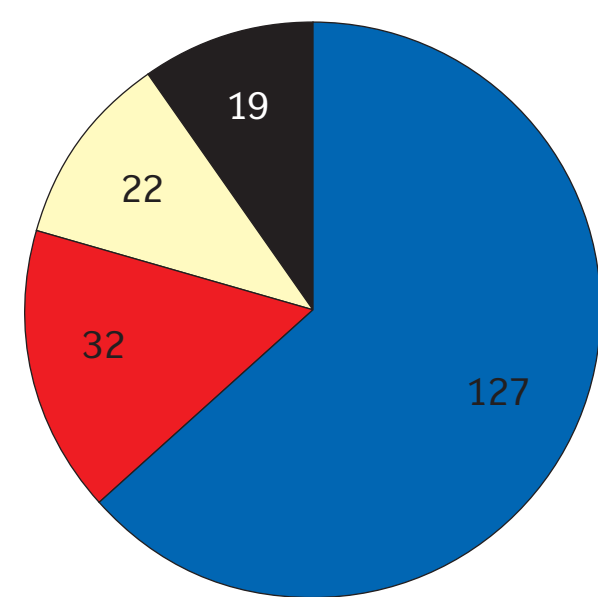

spisovatel a dramatik; jeden z proních mluvčích Charty 77, vůdčí osobnost politických změn v listopadu 1989, poslední prezident Československa a první prezident České republiky. Za komunistického režimu byl za svou činnost několikrát uvězněn. Po sametové revoluci 1989 se stal jednou z vůdčích osobností Občanského fóra (OF). Jako kandidát OF byl 29. prosince 1989 zvolen poprvé prezidentem republiky. Ve funkci byl potvrzen v letech 1990, 1993 a 1998. Prezidentský mandát Havlovi vypršel 2. února 2003. Václav Havel si svými postoji v letech totality získal postavení uznávané morální autority. Hloubkou názorů na problémy soudobé civilizace a promyšleností jejich formulací se stal i v nové ústavní funkci respektovanou osobností, mezi politiky ojedinělou. Za své literární a dramatické dílo, za smyšlení a celoživotní úsilí o dodržování lidských práv obdržel Václav Havel řadu státních vyznamenání, mezinárodních cen a čestných doktorátů.

(zdroj: www.hrad.cz)

Volby do České národní rady 1990

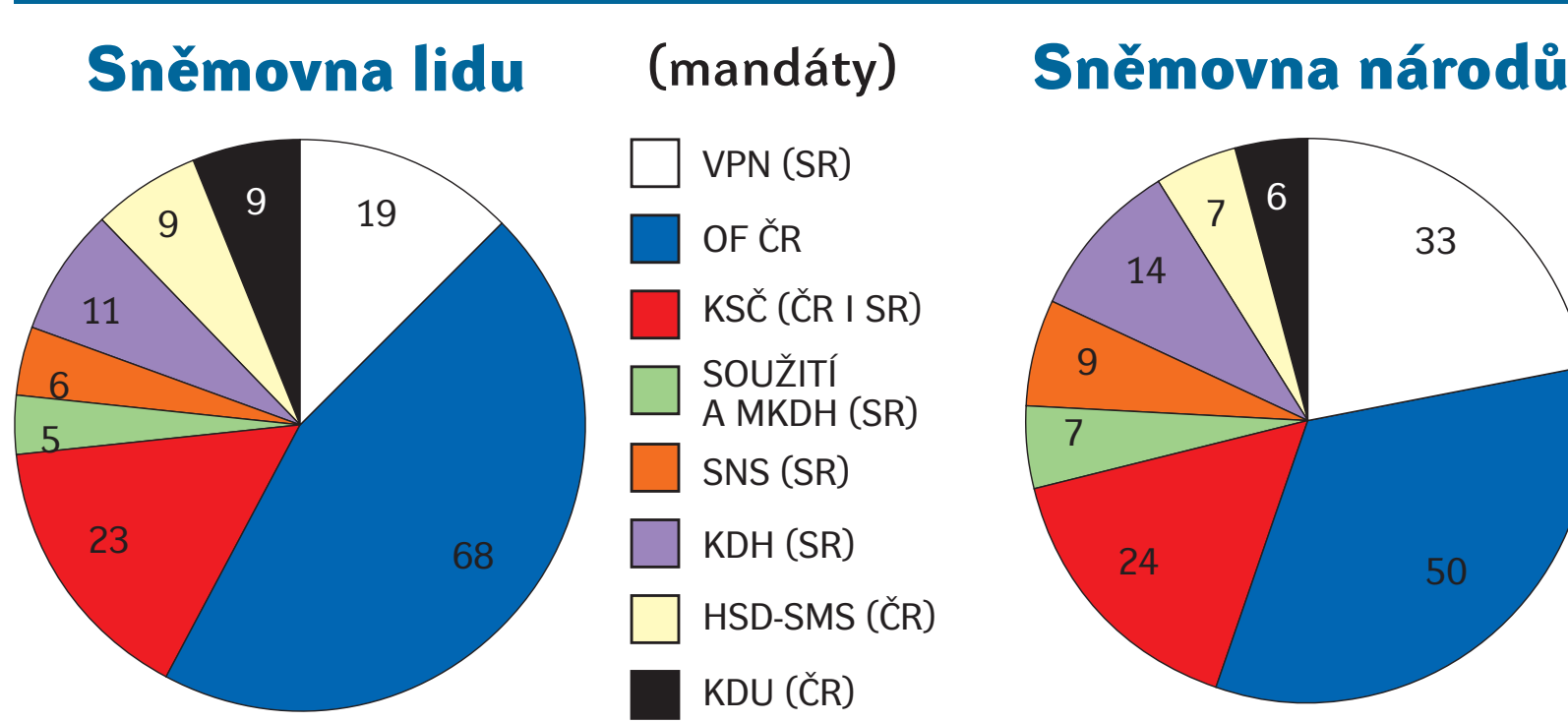
Strana, hnutí, koalice	Počet hlasů		Počet mandátů	
	absolutně	poměrně	absolutně	poměrně
OF	3 569 201	49,50%	127	63,5%
KSČM	954 690	13,24%	32	16,0%
HSD-SMS	723 609	10,03%	22	11,0%
KDU	607 134	8,42%	19	9,05%
mandáty celkem			200	100,0%
volební účast v ČR	7 310 856	96,79%		

počet mandátů

NÁZVY POLITICKÝCH STRAN, HNUTÍ A KOALIC	OF	KSČ	HSD-SMS	KDU
Občanské fórum	127	32	22	19
Komunistická strana Československa		32		
Hnutí za samoobslužnou demokracii - společnost pro Moravu a Slezsko			22	
Křesťanská a demokratická unie				19

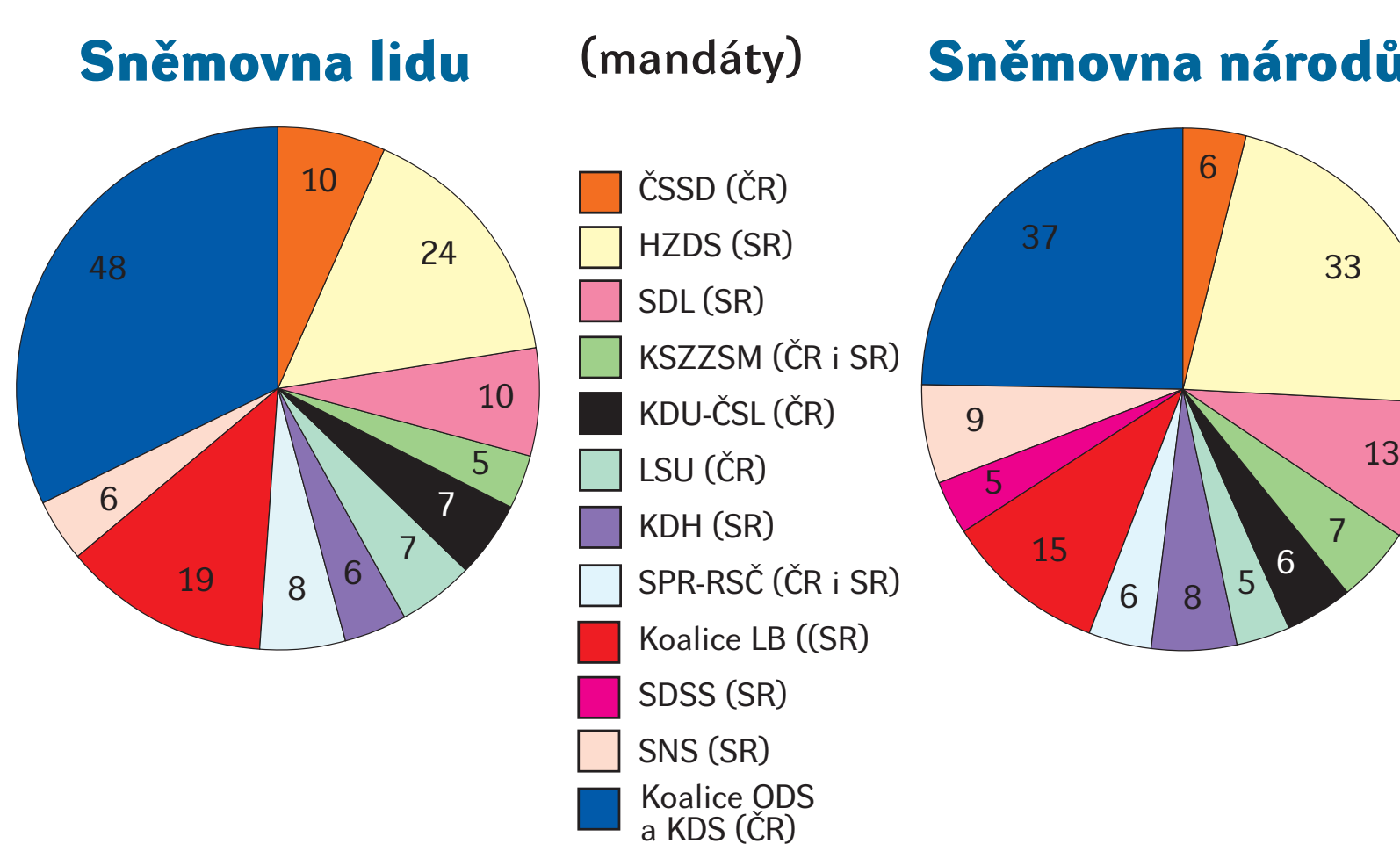
Volby do Federálního shromáždění 1990

8. 6.–9. 6. 1990

politická strana (dle čísla kandidátní listiny)	Sněmovna lidu		Sněmovna národů	
	% hlasů	poč. mandátů	% hlasů	poč. mandátů
VPN (SR)	32,54	19	37,28	33
OF (ČR)	53,15	68	49,96	50
KSČ (ČR)	13,48	15	13,80	12
KSČ (SR)	13,81	8	13,43	12
Soužití A MKDH (ČR)	0,08	0	–	–
Soužití A MKDH (SR)	8,58	5	8,49	7
SNS (SR)	10,96	6	11,44	9
KDH (SR)	18,98	11	16,66	14
HSD-SMS (ČR)	7,89	9	9,10	7
KDU (ČR)	8,69	9	8,75	6

Volby do Federálního shromáždění 1992

5. 6.–6. 6. 1992

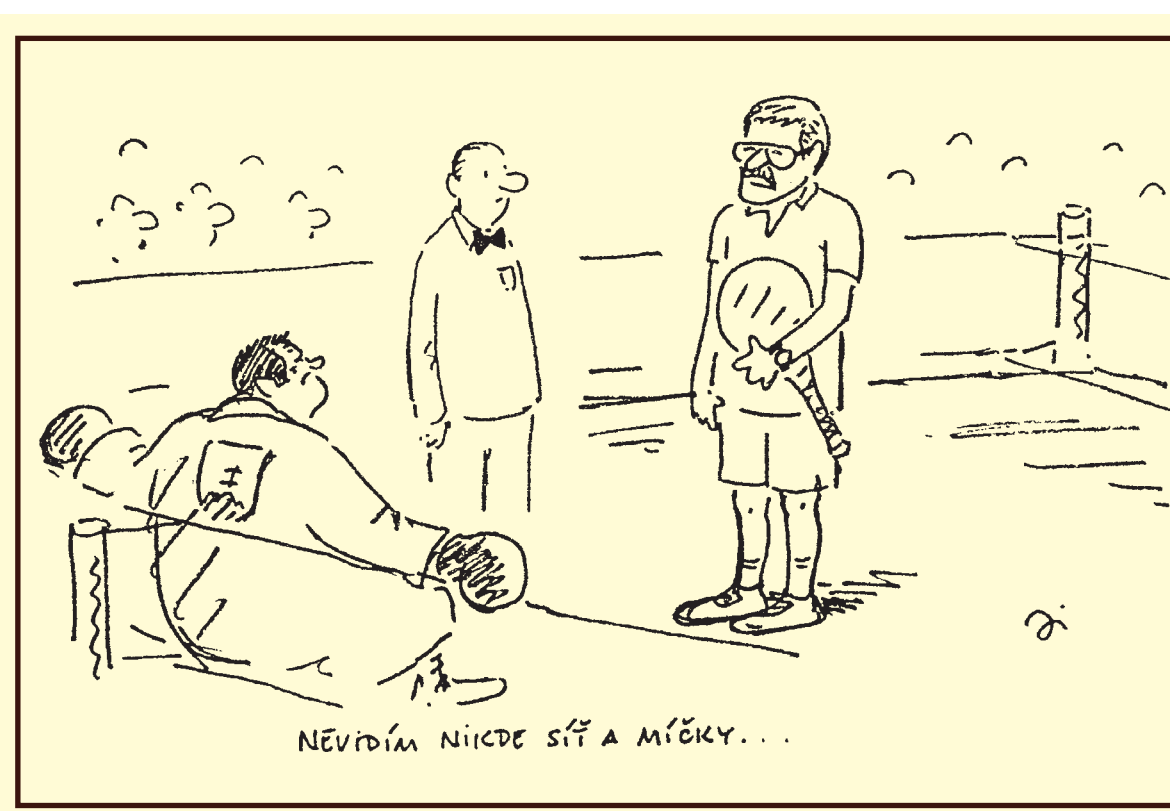
politická strana (dle čísla kandidátní listiny)	Sněmovna lidu		Sněmovna národů	
	% hlasů	poč. mandátů	% hlasů	poč. mandátů
ČSSD (ČR)	7,67	10	6,80	6
HZDS (SR)	33,53	24	33,85	33
SDL (SR)	14,44	10	14,04	13
KSZZSM (ČR)	0,07	0	0,06	0
KSZZSM (SR)	7,37	5	7,39	7
KDU-ČSL (ČR)	5,98	7	6,08	6
LSU (ČR)	5,84	7	6,06	5
KDH (SR)	8,96	6	8,81	8
SPR-RSČ (ČR)	6,48	8	6,37	6
SPR-RSČ (SR)	0,36	0	0,34	0
Koalice LB (ČR)	14,27	19	14,48	15
SDSS (SR)	–	–	6,09	5
SNS(SR)	9,39	6	9,35	9
Koalice ODS a KDS (ČR)	33,90	48	33,43	37

NÁZVY POLITICKÝCH STRAN, HNUTÍ A KOALIC – 1990

VPN	Verejnost proti násilí
OF	Občanské fórum
KSČ	Komunistická strana Československa
Soužití a MKDH	Soužití a maďarské křesťansko-demokratické hnutí
SNS	Slovenská národní strana
KDH	Křesťansko-demokratické hnutí
HSD-SMS	Hnutí za samoobslužnou demokracii - společnost pro Moravu a Slezsko
KDU	Křesťanská a demokratická unie

NÁZVY POLITICKÝCH STRAN, HNUTÍ A KOALIC – 1992

ČSSD	Československá sociální demokracie
HZDS	Hnutí za demokratické Slovensko
SDL	Strana demokratickej ľavice
KSZZSM	Koalice stran zastupujúcich zájmy slovenských Maďarů
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
LSU	Liberálně-sociální unie
KDH	Křesťansko-demokratické hnutí
SPR-RSČ	Strana pro republiku – Republikánská strana Československa
Koalice LB	Koalice levý blok
SDSS	Sociálnědemokratická strana na Slovensku
SNS	Slovenská národní strana
Koalice ODS a KDS	Koalice občanské demokratické strany a křesťansko-demokratické strany

Kresba: Vladimír Jiránek

Vyhrocená atmosféra jednání o státoprávním uspořádání a později rozpadu federace se stala vděčným námětem pro dobové karikaturisty. Při charakteristikách a přístupu hlavních aktérů si brali na pomoc jejich oblíbené sportovní disciplíny.

Předseda české vlády Václav Klaus (ODS) a předseda slovenské vlády Vladimír Mečiar (HZDS) při jedné ze společných schůzek o novém státoprávním uspořádání Československa roku 1992. Výsledkem jednání bylo rozdělení Československa k 1. lednu 1993. Vznikla tak samostatná Česká a Slovenská republika.